

جایگاه فقهی ازدواج سفید

حمیدرضا حاجی زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

مرضیه مرئوسی نوش آبادی

دانش آموخته سطح ۳

اشرف پاک نیت

دانش آموخته سطح ۴ رشته فقه خانواده، مدرس حوزه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَلَّامٌ ۱۴۱۷

جایگاه فقہی ازدواج سفید

حمیدرضا حاجی زاده، مرضیہ مرئوسی نوش آبادی، اشرف پاک نیت

یکی از اموری که در اسلام دارای اهمیت بسیار بالایی بوده و احکام مشخص و دقیقی برای آن بیان شده مسئله ازدواج است. زیرا اگر ازدواج، صحیح انجام گردد نه تنها سعادت فرد بلکه سعادت و سلامت جامعه را نیز تضمین خواهد نمود و در عین حال که خوشبختی و احساس آرامش در دنیا را به او هدیه خواهد کرد، باعث عاقبت به خیری و سربلندی او در آخرت نیز خواهد شد.

امروزه نوعی تشکیل زندگی مشترک بدون خواندن صیغه عقد بین زن و مرد در کشور ما رو به شکل گیری است که منشأ آن پیروی از کشورهای غربی می باشد و با این که این نوع زندگی، با تعریف ازدواج صحیح در اسلام فاصله زیادی دارد، آن را ازدواج سفید می نامند.

بررسی شرایط ازدواج صحیح در اسلام و شناخت نکاح معاطاتی و دیدگاه فقها در مورد درستی یا نادرستی آن به وسیله توصیف و تحلیل مطالب فقهی و به صورت کتابخانه ای ما را در تشخیص درستی یا نادرستی ازدواج سفید یاری خواهد نمود تا مردم با هویت این ازدواج آشنا شده و نظر فقهای دینی در مورد آن دانسته شود.

جهت بررسی فقهی ازدواج سفید مطالب در پنج فصل تدوین گردیده که در فصل نخست مفهوم شناسی و در فصل دوم به چیستی ازدواج سفید پرداخته می شود و با بررسی شرایط و لوازم نکاح متلفظ به صیغه نسبت این دو با یکدیگر سنجیده و در فصل سوم با بررسی ماهیت نکاح معاطاتی و نظر فقها در مورد آن و بیان دلایل خویش نسبت به پذیرش یا عدم پذیرش آن، نسبت ازدواج سفید با نکاح معاطاتی سنجیده و در فصل چهارم با بررسی ماهیت زنا و شناخت احکام آن نسبت ازدواج سفید و زنا بیان می گردید و در فصل پنجم، احکام تکلیفی و وضعی ازدواج سفید مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب:

ب.....	مقدمه
۱	فصل اول:
۱	مفهوم شناسی
۸	فصل دوم
۸	ازدواج سفید و نسبت آن با نکاح متلفظ به صیغه
۹	گفتار اول: ماهیت (چیستی) ازدواج سفید
۱۱	گفتار دوم: شرایط و لوازم نکاح متلفظ به صیغه
۱۱	۱ - شرایط نکاح متلفظ به صیغه
۲۳	۲ - لوازم نکاح متلفظ به صیغه
۳۰	گفتار سوم: نسبت ازدواج سفید و نکاح متلفظ به صیغه
۳۰	۱- شباهتهای ازدواج سفید و نکاح متلفظ به صیغه
۳۱	۲- تفاوتهای ازدواج سفید و نکاح متلفظ به صیغه
۳۵	فصل سوم
۳۵	ازدواج سفید و نسبت آن با نکاح معاطاتی
۳۶	گفتار اول: ماهیت نکاح معاطاتی
۳۷	گفتار دوم: نظر فقها در مورد نکاح معاطاتی
۳۷	۱ - موافقین صحت نکاح معاطاتی
۴۳	۲- موافقین بطلان نکاح معاطاتی
۵۵	گفتار سوم: نسبت ازدواج سفید با نکاح معاطاتی

- ۵۵- فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، الوافی، مصحح/محقق: ضیاء الدین حسینی اصفهانی، ۲۶ جلد، چاپ اول، اصفهان: کتابخانه امام امیرالمومنین علیه السلام، ۱۴۰۶ ه. ق.
- ۵۶- علی بن بابویه قمی، مجموعه فتاوی ابن بابویه، محقق: علی پناه اشتهاودی، یک جلد، چاپ اول، قم: بی تا.
- ۵۷- قمی، محمد بن علی بن بابویه (صدوق)، الهدایه فی الاصول و الفروع، محقق: گروه پژوهشی موسسه امام هادی علیه السلام، یک جلد، چاپ اول، قم: موسسه امام هادی علیه السلام، ۱۴۱۸ ه. ق.
- ۵۸- -----، من لایحضره الفقیه، محقق: علی اکبر غفاری و دیگران، ۴ جلد، چاپ دوم، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین قم، ۱۴۱۳ ه. ق.
- ۵۹- کاتب بغدادی اسکافی (ابن جنید)، محمد بن احمد، مجموعه فتاوی ابن جنید، محقق: علی پناه اشتهاودی، یک جلد، چاپ اول، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۶ ه. ق.
- ۶۰- کیدری، قطب الدین محمد بن حسین، إصباح الشیعه بمصباح الشریعه، محقق: ابراهیم بهادری مراغی، یک جلد، چاپ اول، قم: مؤسسه امام صادق علیه السلام، ۱۴۲۰ ه. ق.
- ۶۱- کلینی، ابو جعفر محمد بن یعقوب، الکافی (ط الاسلامیه)، محقق: علی اکبر غفاری، ۸ جلد، چاپ چهارم، تهران: انتشارات دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ ه. ق.
- ۶۲- محدث نوری، میرزا حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ۱۸ جلد، محقق: گروه پژوهش موسسه آل البيت عليهم السلام، چاپ اول، بیروت: موسسه آل البيت عليهم السلام، ۱۴۰۸ ه. ق.
- ۶۳- محقق حلی، نجم الدین جعفر بن حسن، شرائع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، محقق: عبدالحسین محمد بن علی بقال، ۴ جلد، چاپ دوم، قم: موسسه اسماعیلیان، ۱۴۰۸ ه. ق.

- ۶۴-----، نکت النهایه (النهایه و نکتها)، محقق: گروه پژوهش دفتر انتشارات اسلامی، ۳جلد، چاپ اول، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۲ ه. ق.
- ۶۵- مکارم شیرازی، ناصر، بحوث فقهیه هامه (لمکارم)، یک جلد، چاپ اول، قم: انتشارات مدرسه الإمام علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۴۲۲ ه. ق.
- ۶۶-----، انوار الفقاهه، کتاب الحدود و التعزیرات (لمکارم)، یک جلد، چاپ اول، قم: انتشارات مدرسه الامام علی بن ابیطالب (علیه السلام)، ۱۴۱۸ ه. ق.
- ۶۷- مشکینی، میرزا علی، مصطلحات الفقه، یک جلد، بی جا، بی تا
- ۶۸-----، اصطلاحات الاصولی و معظم ابحاثها، یک جلد، چاپ ششم، قم: نشر الهادی، ۱۴۱۶ ه. ق.
- ۶۹- مغنیه، محمد جواد، فقه الامام الصادق، ۶جلد، چاپ دوم، قم: موسسه انصاریان، ۱۴۱۰ ه. ق.
- ۷۰- منتظری نجف آبادی، حسین علی، الاحکام الشرعیه علی مذهب اهل البیت علیهم السلام، یک جلد، چاپ اول، قم: نشر تفکر، ۱۴۱۳ ه. ق.
- ۷۱- موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم، فقه الحدود و التعزیرات، ۴جلد، چاپ دوم، قم: موسسه النشر لجامعه المفید رحمه الله، ۱۴۲۷ ه. ق.
- ۷۲- موسوی خمینی، سید روح الله، تحریر الوسیله، ۲ جلد، چاپ اول، قم: موسسه مطبوعات دارالعلم، بی تا.
- ۷۳- موسوی خمینی، سید مصطفی، کتاب البیع، محقق: گروه پژوهش موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۲جلد، چاپ اول، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۴۱۸ ه. ق.
- ۷۴- موسوی خوئی، سید ابوالقاسم، مصباح الفقاهه، مقرر: محمد علی توحیدی، ۷جلد، بی جا، بی تا.

۷۵-----، مبانی تکمله المنهاج، ۲ جلد، چاپ اول، قم: موسسه احیاء آثار الامام الخوئی، ۱۴۲۲ ه. ق.

۷۶-----، موسوعه الامام الخوئی، محققین: پژوهشگران موسسه احیاء آثار آیت الله العظمی خوئی، مقرر: جمعی از بزرگان و اساتید، ۳۳ جلد، چاپ اول، قم: موسسه احیاء آثار الامام الخوئی، ۱۴۰۸ ه. ق.

۷۷- موسوی شریف مرتضی، علی بن حسین، المسائل الناصریات، محقق: مرکز پژوهشی و تحقیقات علمی، یک جلد، چاپ اول، تهران: رابطه الثقافه و العلامات الاسلامیه، ۱۴۲۷ ه. ق.

۷۸-----، رسائل الشریف المرتضی، محقق: سید مهدی رجائی، ۴ جلد، چاپ اول، قم: دارالقرآن الکریم، ۱۴۰۵ ه. ق.

۷۹-----، الانتصار فی انفرادات الامامیه، محقق: گروه پژوهش دفتر انتشارات اسلامی، یک جلد، چاپ اول، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه ی علمیه قم، ۱۴۱۵ ه. ق.

۸۰- موسوی گلپایگانی، محمدرضا، الدر المنضود فی احکام الحدود مقرر: علی کریمی جهرمی، ۳ جلد، چاپ اول، قم: انتشارات دارالقرآن کریم، ۱۴۱۲ ه. ق.

۸۱- نجفی، احمد بن علی بن محمدرضا (کاشف الغطاء)، احسن الحديث فی احکام الوصایا و الموارث، یک جلد، چاپ اول، نجف: موسسه کاشف الغطاء، ۱۳۴۱ ه. ش.

۸۲- نجفی، محمد حسن، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، محققین: عباس قوچانی، علی آخوندی، ۴۳ جلد، چاپ هفتم، بیروت: داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۴ ه. ق.

۸۳- نجفی ایروانی، علی ابن عبد الحسین، حاشیه المکاسب، ۴ جلد، چاپ اول، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۴۰۶ ه. ق.

۸۴- نراقی، احمد بن محمد مهدی، مستند الشیعه فی احکام الشریعه، محقق: گروه پژوهشی موسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۹ جلد، چاپ اول، قم: موسسه آل البيت علیهم السلام، ۱۴۱۵ ه. ق.

۸۵- الایروانی، باقر، دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، ۳جلد، چاپ سوم، قم: موسسه الفقه للطباعه و النشر، ۱۴۳۰ ه. ق.

مقالات

۱- احمدی، کامیل، "اتاقی با در باز پژوهشی جامع در باب ازدواج سفید در ایران"، فصلنامه مطالعات حقوق، ۱۳۹۷ ه. ش، شماره ۲۱، صص ۱۷۶-۱۵۹.

۲- اسعدیان، سعیده، "مجازات قانونی ازدواج سفید چیست"، www.farsnews.com، ۵ دی ۱۳۹۷

۳- شاکری گلپایگانی، طوبی، "بحث تطبیقی پیرامون شرط علم در ثبوت حد زنا"، مجله فقه اهل بیت علیهم السلام (فارسی)، شماره ۱۴، ۱۱ تیر ۱۳۸۷.

۴- فرامرزی، فرزانه و دیگران، "بر ساخت اجتماعی هم باشی بر اساس تجزیه زیسته نمونه ای از هم باشان"، مجله مطالعات اجتماعی ایران، ۱۳۹۶، دوره ی یازدهم، شماره یک، صص ۱۱۹-۹۲.

۵- قنبریان، مهدی، "بررسی ازدواج سفید در نظام حقوقی ایران و غرب"، فصل نامه مطالعات حقوق، ۱۳۹۷، شماره ۱۷، صص ۱۸۲-۱۶۹.

۶- نظافتی، محمدرضا، "ازدواج موقت و ارتباط سفید"، دو فصلنامه شهر قانون، ۱۳۹۷، شماره ۲۰، صص ۷۷-۳۷.

سایت ها

۱- احکام حدود آقای خوئی، ذیل مسئله ی ۲۷۹، www.ekhtebare.com، ۲۰ مرداد ۱۳۹۷

۲- فتوای آیت الله نوری همدانی، ۱۱۵۱۳، حد زن، سوال ۸۰۶، www.ekhtebare.com، ۲۰ مرداد ۱۳۹۷

۳- پاسخ جمعی از مراجع عظام تقلید به استفتاء ایسنا، پورتال انهار، ۲۰ آذر ۱۳۹۷

۴- ازدواج و زناشویی (موضوع حکم شرعی ازدواج سفید و معاطاتی مرجع تقلید ایت الله العظمی خامنه ای)، پورتال انهار، ۱۷ آذر ۱۳۹۷

۵- ازدواج زناشویی (نظر آیت الله خامنه ای که ازدواج سفید همان ازدواج معاملاتی است؟)، پورتال انهار، ۷ آذر ۱۳۹۷

۶- احکام عقد، نظر آیت الله سیستانی، مسأله ۲۳۸۴، www.sistani.org، ۱۸ دی ۱۳۹۷

۷- حکم نکاح معاطاتی (نظر آیت الله مکارم شیرازی)، سایت www.hadana.ir، ۱۷ آذر ۱۳۹۷

۸- حکم شرعی ازدواج سفید چیست، نظر آیت الله مکارم شیرازی، www.hadana.ir، ۱۷ آذر ۱۳۹۷

۹- شمول اجرای حد به صورت ضغث، سایت www.hvm.ir، ۲۰ آذر ۱۳۹۷

۱۰- پایگاه اطلاع رسانی آیت الله سبحانی، حدود و تعزیرات (ضرر در اجرای حد زنا در محل معین شده) سوال ۱۶۳۶، ۱۷، آذر ۱۳۹۷

۱۱- پاسخهای دو مرجع تقلید به پرسشهایی درباره ازدواج سفید (نظر شبیری زنجانی)، ۱۷، آذر ۱۳۹۷

۱۲- شرایط و حکم ازدواج سفید، نظر آیت الله شبیری زنجانی، ۱۸ دی ۱۳۹۷

۱۳- احکام ازدواج و خانواده، نظر آیت الله بهجت (رحمه الله علیه)، ۲۲، دی ۱۳۹۷

۱۴- لمس بدن نامزد، نظر امام خمینی (رحمه الله علیه)، ۲۰، دی ۱۳۹۷

۳۶- مسأله ۲۳۹۷ احکام عقد، سایت رسمی دفتر مرجع تقلید علی حسینی سیستانی، ۱۸ دی ۱۳۹۷

۱۵- فتاوی مکارم شیرازی، متفرقه حدود (۱۱۵۱)، portal.anhar.ir، ۱۷ آذر ۱۳۹۷

۱۶- نظر مکارم شیرازی (سؤال ۱۰ مهریه در زنا به عنف و دختر غیر باکره)، portl.anhar.ir، ۲۰ دی ۱۳۹۷

۱۷- نظر مکارم شیرازی (سؤال ۱۱، مهرالمثل در زنا یا مشروعیت ارش البکاره)، portal.anhar.ir، ۱۷ دی ۱۳۹۷